

'Wees niet bevreesd, want Ik ben bij u' (Jes 43, 5)

Hoop en vertrouwen communiceren in onze tijd

Wereldcommunicatiedag 2017

De toegang tot de communicatiemiddelen is dankzij de technologische ontwikkeling zodanig dat heel veel mensen de gelegenheid hebben onmiddellijk berichten te delen en ze overal te verspreiden. Die berichten kunnen goed of slecht, waar of niet waar zijn. Onze vaders in het geloof hadden het destijds al over de menselijke geest als over een molensteen die, bewogen door water, niet kan worden gestopt. Het is wel de molenaar die de mogelijkheid heeft om te beslissen of hij graan onkruid maalt. De geest van de mens is steeds actief en houdt niet op hetgeen hij ontvangt, "te malen", maar het is aan ons te beslissen wat voor materiaal wij leveren¹.

Ik zou graag willen dat deze boodschap al degenen zou kunnen bereiken en bemoedigen die hetzij in het kader van hun beroep, hetzij in persoonlijke relaties iedere dag zeer veel informatie "malen" om hun die zich voeden met de vruchten van hun communicatie, een geurend en goed brood te bieden. Ik zou allen willen aansporen tot een constructieve communicatie, die bij het afwijzen van vooroordelen jegens de ander een cultuur van ontmoeting begunstigt, waardoor men met een bewust vertrouwen naar de werkelijkheid kan kijken.

Ik geloof dat het noodzakelijk is de vicieuze cirkel van de vrees te doorbreken en de angstspiraal tot stilstand te brengen, die de vrucht is van de gewoonte de aandacht te vestigen op "slechte berichten" (oorlogen, terrorisme, schandalen en iedere soort van mislukking bij de menselijke gebeurtenissen). Zeker, het gaat er niet om verkeerde informatie te bevorderen, waarbij het drama van het lijden zou worden genegeerd, noch in een naïef optimisme te vervallen dat zich niet laat raken door de aanstoot van het kwaad. Ik zou integendeel willen dat wij allen zouden trachten over het gevoel van misnoegen en berusting heen te stappen dat ons vaak aangrijpt en ons in apathie stort door angst te veroorzaken of ons de indruk te geven dat men aan het kwaad geen grens kan stellen. Bij een communicatiesysteem waar de logica geldt dat een goed bericht geen indruk maakt en dus geen bericht is, en waar van het drama van het verdriet en het mysterie van het kwaad gemakkelijk een spektakel kan worden gemaakt, kan men overigens ertoe worden verleid het geweten te verdoven of af te glijden naar wanhoop.

Ik zou derhalve een bijdrage willen leveren aan het zoeken naar een open en creatieve stijl van communicatie, die nooit bereid is aan het kwaad een hoofdrol toe te staan, maar mogelijke oplossingen aan het licht probeert te brengen en daarbij tot een constructieve en verantwoorde benadering aanzet bij de personen aan wie men het bericht meedeelt. Ik zou allen willen uitnodigen de mannen en vrouwen van onze tijd verhalen te bieden die worden gekenmerkt door de logica van het "goede bericht".

De blijde boodschap

Het leven van een mens is niet alleen maar een steriele kroniek van gebeurtenissen, maar geschiedenis die erop wacht te worden verteld door middel van de keuze voor een interpretatie sleutel die in staat is de belangrijkste gegevens uit te kiezen en te verzamelen. De werkelijkheid heeft op zich geen eenduidige betekenis. Alles hangt af van de blik

¹ Vgl. H. Johannes Cassianus, Brief aan de abt Leontius

waarmee zij wordt waargenomen, van de "bril" waarmee wij het verkiezen ernaar te kijken: wanneer wij van lenzen wisselen, lijkt ook de werkelijkheid anders. Waar moeten wij derhalve van uitgaan om de werkelijkheid te lezen met de juiste "bril"?

Voor ons Christenen kan de juiste bril om de werkelijkheid te ontcijferen alleen maar die van het blijde boodschap zijn, te beginnen bij de Blijde Boodschap bij uitstek: de "Evangelie van Jezus Christus, de Zoon van God" (Mc. 1, 1). Met deze woorden begint de evangelist Marcus zijn verhaal, met de verkondiging van de "blijde boodschap" die met Jezus heeft te maken, maar die meer dan dat zij informatie over Jezus biedt, veeleer de Blijde Boodschap is die Jezus zelf is. Wanneer men de bladzijden van het Evangelie leest, ontdekt men immers dat de titel van het werk beantwoordt aan de inhoud ervan, en vooral dat deze inhoud de persoon van Jezus zelf is.

Deze blijde boodschap die Jezus zelf is, is niet goed, omdat zij zonder lijden is, maar ook omdat ook het lijden in een ruimer kader wordt beleefd als een wezenlijk deel van zijn liefde voor de Vader en de mensheid. In Christus is God solidair geworden met iedere menselijke situatie door ons te openbaren dat wij niet alleen zijn, omdat wij een Vader hebben die zijn kinderen nooit kan vergeten. "Weest niet bevreesd, want Ik ben bij u" (Jes. 43, 5): dit is het troostende woord van een God die zich van oudsher voegt in de geschiedenis van zijn volk. In zijn geliefde Zoon gaat deze belofte van God - "Ik ben bij u" - zover dat zij onze zwakheid op zich neemt tot en wel in die mate dat zij onze dood sterft. In Hem worden duisternis en dood een plaats van vereniging met het Licht en het Leven. Zo wordt een hoop geboren die voor ieder toegankelijk is, juist op een plaats waar het leven de bitterheid van de mislukking kent. Het betreft een hoop die niet teleurstelt, omdat Gods liefde in onze harten is uitgestort² en het nieuwe leven doet ontkiemen, zoals een plant groeit uit het in de aarde gevallen zaad. In dit licht wordt ieder nieuw drama dat plaatsvindt in de geschiedenis van de wereld, ook het scenario van een mogelijk blijde boodschap, daar de liefde er altijd in slaagt de weg van de nabijheid te vinden en harten te doen verheffen die in staat zijn zich te laten raken, gezichten die in staat zijn zich niet terneer te laten slaan, handen die bereid zijn op te bouwen.

Het vertrouwen in het zaad van het rijk

Om zijn leerlingen en de menigten in deze evangelische mentaliteit in te wijden en hun de juiste "bril" te verschaffen waarmee men de logica van de liefde die sterft en verrijst, kan benaderen, nam Jezus zijn toevlucht tot parabels, waarin het Rijk Gods vaak wordt vergeleken met zaad dat zijn levenskracht nu juist ontplooit, wanneer het sterft in de aarde.³ Gebruik maken van beelden en metaforen om de nederige macht van het Rijk mede te delen is niet een manier om het belang en de noodzaak ervan te verkleinen, maar een barmhartige vorm die de toehoorder de "ruimte" laat voor de vrijheid om deze te aanvaarden en ook op zichzelf te betrekken. Bovendien is het een bevoorrechte wijze om de immense waardigheid van het Paasmysterie tot uitdrukking te brengen en zo beelden, meer dan begrippen, de paradoxale schoonheid laten meedelen van het nieuwe leven in Christus, waar vijandschap en kruis Gods heil niet teniet doen, maar verwezenlijken, waar zwakheid sterker is dan iedere menselijke macht, waar mislukking het voorspel kan zijn van een

² Vgl. Rom. 5, 5: En de hoop wordt niet teleurgesteld, want Gods liefde is in ons hart uitgestort door de Heilige Geest die ons werd geschonken.

³ Vgl. Mc. 4, 1-34: Bij een andere gelegenheid begon Hij te leren aan de oever van het meer. Zeer veel volk verzamelde zich bij Hem, zodat Hij in een boot die op het water lag moest stappen, om daar plaats te nemen, terwijl al ...

grotere vervulling van alles in de liefde. Immers juist zo rijpt en verdiept zich de hoop op het Rijk Gods: "Het gaat met het Rijk Gods als met een man die zijn land bezaait: Hij slaapt en staat op, 's nachts en overdag, en onderwijl kiemt het zaad en schiet op" (Mc. 4, 26-27).

Het Rijk Gods is al te midden van ons, als een zaad dat voor een oppervlakkige blik is verborgen en waarvan de groei in stilte gebeurt. Wie ogen heeft die door de Heilige Geest helder zijn geworden, slaagt erin het te zien ontkiemen en laat zich de vreugde om het Rijk niet ontnemen vanwege het altijd aanwezige onkruid.

De horizonten van de Geest

De hoop die is gebaseerd op de blijde boodschap die Jezus is, doet ons onze blik omhoog richten en brengt ons ertoe Hem te aanschouwen in het liturgische kader van het feest van Hemelvaart. Terwijl het lijkt dat de Heer zich van ons verwijdert, verbreden zich in werkelijkheid de horizonten van de hoop. Iedere man en iedere vrouw kan immers in Christus, die ons mens-zijn tot de hemel verheft, de volledige vrijheid hebben om "binnen te treden in het heiligdom door het bloed van Jezus, de nieuwe en levende weg die Hij voor ons opent, dwars door het voorhangsel heen, dat wil zeggen zijn lichaam".⁴ Door "de kracht van de Heilige Geest" kunnen wij "getuigen" zijn en verkondigers van een nieuwe, verlost mensheid "tot het einde der aarde" (Hand. 1, 7-8).

Het vertrouwen in het zaad van het Rijk Gods en in de logica van Pasen kan alleen maar ook onze wijze van communiceren vorm geven. Dit vertrouwen stelt ons in staat - in de vele vormen waarmee vandaag communicatie plaatsvindt - werkzaam te zijn in de overtuiging dat het mogelijk is de blijde boodschap, aanwezig in de werkelijkheid van iedere geschiedenis en het gelaat van iedere persoon, te ontdekken en te belichten.

Wie zich met geloof laat leiden door de Heilige Geest, wordt in staat gesteld in iedere gebeurtenis te onderscheiden wat er tussen God en de mensheid gebeurt, omdat hij erkent hoe Hijzelf in het dramatisch scenario van deze wereld het verloop van een heilsgeschiedenis aan het schrijven is. De draad waarmee deze heilige geschiedenis wordt geweven, is de hoop en zijn wever niemand anders dan de Geest, de vertrooster. De hoop is de nederigste van de deugden, omdat zij verborgen blijft in de plooien van het leven, maar zij is gelijk aan de zuurdesem die heel het meel doet gisten. Wij voeden haar door steeds opnieuw de Blijde Boodschap te lezen, het Evangelie dat in zeer veel uitgaven "herdrukt is in de levens van de heiligen, mannen en vrouwen die beelden van Gods liefde zijn geworden. Ook vandaag zaait de Geest in ons het verlangen naar het Rijk door middel van zeer veel levende "kanalen", door middel van mensen die zich te midden van het drama van de geschiedenis laten leiden door de Blijde Boodschap en in het duister van deze wereld als het ware lichtbakens zijn die de koers verlichten en nieuwe paden van vertrouwen en hoop openen.

Uit het Vaticaan, 24 januari 2017.

Franciscus

© 2017, Libreria Editrice Vaticana / SRKK

Vert.: drs. H.M.G. Kretzers; alineaverdeling en -nummering: redactie

⁴ Vgl. Heb. 10, 19-20: Broeders, door het bloed van Jezus hebben wij vrije toegang gekregen tot het heiligdom...